

สาขาวิชาการวัด
และประเมินผลการศึกษา

แบบตรวจสอบรายการ

ความหมาย

แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เป็นเครื่องมือการวัดผลการศึกษาที่ใช้สำหรับพิจารณาคุณลักษณะ (characteristic) หรือพฤติกรรมกระทำ (action) ต่างๆ

ส่วนประกอบ

แบบตรวจสอบรายการ ประกอบด้วยส่วนที่สำคัญ 4 ส่วนคือ

1. ชื่อแบบตรวจสอบรายการ
2. คำชี้แจง เป็นข้อความที่เขียนให้ผู้พิจารณาทราบว่าจะต้องพิจารณารายการของคุณลักษณะที่กำหนดให้ออกมาในลักษณะใด เช่น มี-ไม่มี ผ่าน-ไม่ผ่าน เป็นต้น
3. รายการของคุณลักษณะหรือพฤติกรรมกระทำ

4. ระดับของการพิจารณา ซึ่งมี 2 ระดับ เช่น มี-ไม่มี ผ่าน-ไม่ผ่าน เป็นต้น

การใช้แบบตรวจสอบรายการ

แบบตรวจสอบรายการเหมาะสำหรับใช้พิจารณาหรือประเมิน ทักษะพื้นฐาน ทักษะการปฏิบัติ ที่มีลำดับขั้นตอนชัดเจน ผลการปฏิบัติงาน และพัฒนาการทางสังคมของนักเรียน

1. การใช้แบบตรวจสอบรายการประเมินทักษะพื้นฐานในการเรียน

ขั้นแรกของกระบวนการเรียนการสอนคือ ครูควรสำรวจทักษะพื้นฐานของผู้เรียนก่อนว่าพร้อมที่จะเรียนเนื้อหาใหม่หรือไม่ ซึ่งครูสามารถใช้แบบตรวจสอบรายการเพื่อสำรวจทักษะพื้นฐานในการเรียนดังกล่าวได้ ดังตัวอย่างที่ 1

ตัวอย่างที่ 1 แบบตรวจสอบรายการเพื่อประเมินทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับอนุบาล

แบบตรวจสอบรายการทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ระดับอนุบาล

คำชี้แจง ให้พิจารณาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนตามรายการที่กำหนดให้แล้วเขียนเครื่องหมาย X ทับคำว่า ใช่-ไม่ใช่ หน้ารายการนั้นๆ ตามความเป็นจริงของนักเรียน

ใช่ - ไม่ใช่	1.	บอกสัญลักษณ์ของเลข 0 ถึง 10 ได้
ใช่ - ไม่ใช่	2.	นับ 1 ถึง 10 ได้
ใช่ - ไม่ใช่	3.	จัดกลุ่มสิ่งของตั้งแต่กลุ่มละ 1 หน่วย จนถึง กลุ่มละ 10 หน่วยได้
ใช่ - ไม่ใช่	4.	แยกแยะเหรียญ 25 สตางค์ และ 1 บาทได้
ใช่ - ไม่ใช่	5.	เปรียบเทียบสิ่งของในเรื่อง ขนาดใหญ่ - เล็ก ได้
ใช่ - ไม่ใช่	6.	เปรียบเทียบสิ่งของในเรื่อง ความยาว - สั้นได้
ใช่ - ไม่ใช่	7.	เปรียบเทียบสิ่งของในเรื่อง หน้า - เบา ได้
		:

ข้อสรุปที่ได้จากการพิจารณา จะช่วยให้ครูทราบว่านักเรียนคนใดยังขาดทักษะพื้นฐานเรื่องใด เพื่อที่ครูจะได้สอนเสริมก่อนที่จะขึ้นเนื้อหาใหม่ต่อไป

2. การใช้แบบตรวจสอบรายการประเมินทักษะการปฏิบัติที่มีลำดับขั้นตอนที่ชัดเจน

ในกรณีที่ชิ้นงานที่กำหนดให้นักเรียนปฏิบัติสามารถแสดงลำดับขั้นตอนที่ชัดเจนได้ครูสามารถรวบรวมรายการของพฤติกรรมที่นักเรียนพึงปฏิบัติแล้วจัดรายการเป็น 2 ชุด ชุดแรกเป็นรายการพฤติกรรมใน

ขั้นเตรียม ชุดที่สองเป็นรายการพฤติกรรมในขั้นปฏิบัติ ในแต่ละชุดจะต้องจัดเรียงรายการตามลำดับก่อนหลัง แล้วครูจึงใช้แบบตรวจสอบรายการที่จัดเตรียมไว้นั้น พิจารณาทักษะการปฏิบัติของนักเรียนในขณะที่กำลังปฏิบัติชิ้นงานนั้นว่าแต่ละรายการพฤติกรรมนั้น นักเรียนสามารถปฏิบัติได้เป็นที่น่าพอใจ หรือไม่น่าพอใจ ดังตัวอย่างที่ 2

ตัวอย่างที่ 2 แบบตรวจสอบรายการเพื่อประเมินทักษะการปฏิบัติเรื่อง “การเคลือบวัสดุด้วยน้ำมันชักเงา”

แบบตรวจสอบรายการทักษะการปฏิบัติ เรื่อง “การเคลือบวัสดุด้วยน้ำมันชักเงา”

คำชี้แจง ให้พิจารณาทักษะปฏิบัติของนักเรียนตามรายการที่กำหนดให้ แล้วเขียนเครื่องหมาย + ถ้าการกระทำนั้นเป็นที่ น่าพอใจ และทำเครื่องหมาย - ถ้าการกระทำนั้น ไม่น่าพอใจ หน้รายการนั้นๆ ตามความเป็นจริงของนักเรียน

ขั้นเตรียม

- 1. เลือกวัสดุที่จะทำการเคลือบได้
- 2. เลือกผ้าที่เหมาะสมสำหรับทำความสะอาดผิวหน้าของวัสดุ
- 3. เลือกแปรงได้เหมาะสมกับงาน
- 4. ตรวจสอบน้ำมันชักเงาว่าอยู่ในสภาพที่ใช้ได้ ไม่ข้นเกินไป
- :

ขั้นปฏิบัติ

- 1. เทน้ำมันชักเงาด้วยปริมาณที่พอเหมาะลงในภาชนะที่เตรียมไว้
- 2. ทาน้ำมันชักเงาบนพื้นผิววัสดุด้วยแรงที่สม่ำเสมอ
- 3. เริ่มทจากบริเวณตรงกลางพื้นผิววัสดุออกไปยังรอบๆ ขอบ
- :

สำหรับการสร้างชุดของพฤติกรรมที่จะใช้ประเมินทักษะการปฏิบัติที่มีลำดับขั้นตอนชัดเจน ควรดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

(1) ระบุพฤติกรรมการกระทำที่นักเรียนพึงปฏิบัติได้จากชิ้นงานที่กำหนดให้

(2) จัดเรียงลำดับพฤติกรรมการกระทำตามลำดับก่อน - หลังให้เหมาะสม

(3) ใช้กระบวนการง่าย ๆ ในการประเมินพฤติกรรมนั้นๆ เช่น ประเมินว่า ผ่าน - ไม่ผ่าน, น่าพอใจ - ไม่น่าพอใจ เป็นต้น

3. การใช้แบบตรวจสอบรายการประเมินผลการปฏิบัติ

การกำหนดชิ้นงานให้นักเรียนปฏิบัติ นอกจากจะประเมินทักษะการปฏิบัติดังกล่าวในข้อ 2 แล้ว ควรจะประเมินผลการปฏิบัติด้วย โดยครูจะต้องกำหนดรายการของคุณลักษณะที่เป็นผลสำเร็จของชิ้นงานแล้วพิจารณาว่าในแต่ละคุณลักษณะนั้น นักเรียนปฏิบัติได้ผ่าน หรือไม่ผ่าน ดังตัวอย่างที่ 3

ตัวอย่างที่ 3 แบบตรวจสอบรายการเพื่อประเมินผลการปฏิบัติเกี่ยวกับการประดิษฐ์สิ่งของจากเศษวัสดุเหลือใช้

<p>แบบตรวจสอบรายการผลการปฏิบัติ เรื่อง “การประดิษฐ์สิ่งของจากเศษวัสดุเหลือใช้”</p>
<p>คำชี้แจง ให้พิจารณาผลการประดิษฐ์สิ่งของจากเศษวัสดุเหลือใช้ของนักเรียนตามรายการที่กำหนดให้ แล้วเขียนเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อที่นักเรียนปฏิบัติได้ ผ่าน และทำเครื่องหมาย X หน้าข้อที่นักเรียนปฏิบัติ ไม่ผ่าน หน้ารายการนั้นๆ ตามความเป็นจริงของนักเรียน</p>
<p>..... 1. กำหนดสัดส่วนของผลงานได้เหมาะสม</p> <p>..... 2. ความประณีตของผลงาน</p> <p>..... 3. ประโยชน์ใช้สอย</p> <p>..... 4. ความแน่นหนา</p> <p style="text-align: center;">⋮</p>

4. การใช้แบบตรวจสอบรายการประเมิน พัฒนาการทางสังคม ทางสังคมของนักเรียนที่เกิดจากการจัดการเรียนการสอน โดยกำหนดรายการของพฤติกรรมที่แสดง พัฒนาการทางสังคมต่างๆ แล้วพิจารณาว่านักเรียน มี หรือ ไม่มี พฤติกรรมนั้น ดังตัวอย่างที่ 4

ตัวอย่างที่ 4 แบบตรวจสอบรายการเพื่อประเมินพัฒนาการทางสังคมเรื่อง “นิสัยการทำงาน”

<p>แบบตรวจสอบรายการพัฒนาการทางสังคม เรื่อง “นิสัยการทำงาน”</p>
<p>คำชี้แจง ให้พิจารณานิสัยการทำงานของนักเรียนตามรายการที่กำหนดให้แล้วเขียนเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อที่นักเรียน มีพฤติกรรม นั้น และทำเครื่องหมาย X หน้าข้อที่นักเรียน ไม่มีพฤติกรรม นั้น ตามความเป็นจริงของนักเรียน</p>
<p>..... 1. ทำตามคำสั่งได้</p> <p>..... 2. ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี</p> <p>..... 3. มีการแบ่งปันของใช้ร่วมกับผู้อื่น</p> <p>..... 4. พยายามทำกิจกรรมใหม่ๆ</p> <p>..... 5. เก็บอุปกรณ์เข้าที่เหมือนเดิม</p> <p style="text-align: center;">⋮</p>

ข้อสรุปที่ได้จากการพิจารณา จะช่วยให้ครูทราบว่า นักเรียนมีนิสัยการทำงานเป็นอย่างไร สามารถทำงานร่วมกับเพื่อนๆ ในกลุ่มได้หรือไม่ ซึ่งเป็นข้อมูลสำหรับช่วยครูในการส่งเสริมนักเรียนให้มีพัฒนาการทางสังคมได้เป็นอย่างดี

การนำไปใช้

1. แบบตรวจสอบรายการเหมาะสำหรับพิจารณาคุณลักษณะหรือพฤติกรรมกระทำทั้งก่อนเรียนและระหว่างเรียน ในเรื่องของ ทักษะพื้นฐาน ทักษะการปฏิบัติ ผลการปฏิบัติตลอดจนพัฒนาการทางสังคมของนักเรียน เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และเป็นไปตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน

2. แบบตรวจสอบรายการเหมาะสำหรับใช้ประกอบการสังเกตซึ่งจะช่วยให้ครูสังเกตคุณลักษณะหรือพฤติกรรมกระทำของนักเรียนได้อย่างมีระบบขึ้น

3. แบบตรวจสอบรายการเหมาะสำหรับใช้พิจารณารายการคุณลักษณะหรือพฤติกรรมที่มีระดับการพิจารณาเป็น 2 ระดับ เช่น มี - ไม่มี ผ่าน - ไม่ผ่าน เป็นต้น ในกรณีที่มีการประเมินรายการคุณลักษณะหรือพฤติกรรมนั้น ต้องการประเมินอย่างละเอียดถึงความบ่อยของการปฏิบัติ เช่น “ปฏิบัติเป็นประจำ” “ปฏิบัติ

เป็นบางครั้ง” และ “ไม่ปฏิบัติเลย” ควรใช้ แบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale)

4. แบบตรวจสอบรายการ นอกจากจะเหมาะสำหรับพิจารณาหรือประเมินคุณลักษณะของผู้เรียนแล้วยังสามารถใช้กับงานอื่นๆ ได้ เช่น ในหน่วยงานต่างๆ หัวหน้างานอาจใช้แบบตรวจสอบรายการพิจารณาผลการปฏิบัติงานของพนักงาน ใช้ประเมินความเหมาะสมของการจัดสภาพแวดล้อมในห้องปฏิบัติงานของพนักงาน เป็นต้น โดยหัวหน้างานจะต้องกำหนดรายการคุณลักษณะที่จะพิจารณาหรือที่จะประเมินให้เหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการประเมิน

5. ในกรณีที่เป็นการวัดคุณลักษณะทางด้านจิตวิทยา เช่น บุคลิกภาพ เจตคติ ความสนใจ เป็นต้น ไม่เหมาะที่จะใช้แบบตรวจสอบรายการแต่ควรใช้เครื่องมือวัดที่มีลักษณะเฉพาะเช่นแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพ (personality test) แบบวัดเจตคติ (attitude scale) และ แบบสำรวจความสนใจ (interest inventory) เป็นต้น

ชูศรี วงศ์รัตน์

บรรณานุกรม

Gronlund, Norman E. **Measurement and Evaluation in Teaching.** New York : Macmillan, 1981.

Mitchell, Ruth. **Testing for Learning.** New York : The Free Press, 1992.